

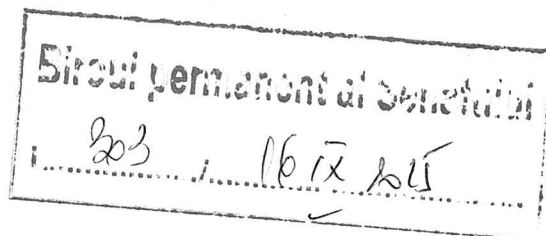

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin.1 din Constituție, republicată)

Adresa nr. 3/10219/2025 din data de 11.09.2025

Domnului Mario-Ovidiu OPREA,
Secretarul general al Senatului României

Stimate domnule secretar general,

Ca urmare a adresei dumneavoastră nr. XXXV/3932 din data de 30 iunie 2025, prin care ați transmis Consiliului Superior al Magistraturii, în vederea avizării, *Propunerea legislativă pentru modificarea art. 509 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată (b276/25.06.2025)*, vă comunicăm faptul că această solicitare a fost analizată în ședința din data de 4 septembrie 2025 a Comisiei nr. 1 – judecători „Legislație și cooperare interinstituțională”.

Referitor la avizul solicitat, comisia de specialitate a reținut că propunerea legislativă nu privește activitatea autorității judecătorești, în sensul atribuit acestei sintagme în jurisprudența Curții Constituționale (e.g. Decizia nr. 901 din 17 iunie 2009 și Decizia nr. 3 din 15 ianuarie 2014), astfel că nu se încadrează în categoria actelor normative care sunt supuse avizării Consiliului Superior al Magistraturii în temeiul art. 39 alin. (3) din Legea nr. 305/2022 privind Consiliul Superior al Magistraturii.

Propunerea legislativă a fost analizată de comisia de specialitate a Consiliului Superior al Magistraturii din perspectiva exprimării unui punct de vedere, reținându-se următoarele:

Potrivit dispozițiilor art. 509 din Codul de procedură civilă:

„ (1) Revizuirea unei hotărâri pronunțate asupra fondului sau care evocă fondul¹ poate fi cerută dacă:

1. s-a pronunțat asupra unor lucruri care nu s-au cerut sau nu s-a pronunțat asupra unui lucru cerut ori s-a dat mai mult decât s-a cerut;
2. obiectul pricinii nu se află în ființă;
3. un judecător, martor sau expert, care a luat parte la judecată, a fost condamnat definitiv pentru o infracțiune privitoare la pricină sau dacă hotărârea s-a dat în temeiul unui înscris declarat

¹ Prin Decizia Curții Constituționale nr. 866/2015, publicată în Monitorul Oficial nr. 69 din 1 februarie 2016, s-a constatat că sintagma „pronunțate asupra fondului sau care evocă fondul” din cuprinsul dispozițiilor alin. (1) este neconstituțională cu referire la motivul de revizuire prevăzut la pct. 11 din cuprinsul acestora.

Tel: (+40)21-311.69.32
Fax: (+40)21-311.69.37

Website: www.csm1909.ro
Email: legislatie@csm1909.ro

Calea Plevnei nr. 141B, sector 6,
cod poștal 060011

fals în cursul ori în urma judecății, când aceste împrejurări au influențat soluția pronunțată în cauză. În cazul în care constatarea infracțiunii nu se mai poate face printr-o hotărâre penală, instanța de revizuire se va pronunța mai întâi, pe cale incidentală, asupra existenței sau inexistenței infracțiunii invocate. În acest ultim caz, la judecarea cererii va fi citat și cel învinuit de săvârșirea infracțiunii;

4. un judecător a fost sancționat disciplinar definitiv pentru exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență, dacă aceste împrejurări au influențat soluția pronunțată în cauză;

5. după darea hotărârii, s-au descoperit înscrisuri doveditoare, reținute de partea potrivnică sau care nu au putut fi înfățișate dintr-o împrejurare mai presus de voința părților;

6. s-a casat, s-a anulat ori s-a schimbat hotărârea unei instanțe pe care s-a întemeiat hotărârea a cărei revizuire se cere;

7. statul ori alte persoane juridice de drept public, minorii, persoanele care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială ori curatelă nu au fost apărați deloc sau au fost apărați cu viclenie de cei însărcinați să îi apere;

8. există hotărâri definitive potrivnice, date de instanțe de același grad sau de grade diferite, care încalcă autoritatea de lucru judecat a primei hotărâri;

9. partea a fost împiedicată să se înfățișeze la judecată și să înștiințeze instanța despre aceasta, dintr-o împrejurare mai presus de voința sa;

10. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale datorată unei hotărâri judecătorești, iar consecințele grave ale acestei încălcări continuă să se producă;

10¹. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat în cauză un aviz consultativ asupra unei chestiuni de principiu privind interpretarea sau aplicarea unor drepturi și libertăți prevăzute de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau de protocoalele adiționale la această convenție, care are o înrâurire hotărâtoare asupra hotărârii, dacă aceasta a fost pronunțată anterior comunicării de către Agentul guvernamental pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului a avizului consultativ, tradus în limba română;

11. după ce hotărârea a devenit definitivă, Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra excepției invocate în acea cauză, declarând neconstituțională prevederea care a făcut obiectul acelei excepții.

(2) Pentru motivele de revizuire prevăzute la alin. (1) pct. 3, dar numai în ipoteza judecătorului, pct. 4, pct. 7 - 11 sunt supuse revizuirii și hotărârile care nu evocă fondul.

• Sub un prim aspect, în ceea ce privește scopul urmărit și condițiile în care poate fi exercitată în prezent calea de atac a revizuirii în temeiul legislației procesual civile în vigoare, în jurisprudența Curții Constituționale² au fost reținute următoarele:

„14. În materia revizuirii, în virtutea legitimării sale constituționale de a adopta norme de procedură, conferită de art. 126 alin. (2) din Constituție, legiuitorul a configurat modalitatea de exercitare a acesteia, permițând persoanelor interesate să solicite revizuirea hotărârilor judecătorești definitive pronunțate asupra fondului sau care evocă fondul. Sub acest aspect, Curtea a reținut, prin Decizia nr. 250 din 20 aprilie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 706 din 16 iulie 2021, paragraful 14, că revizuirea este o cale extraordinară de atac, de retractare, nedevolutivă, menită, în esență, să corecteze erorile de fapt. Aceasta a fost concepută pentru a fi utilizată în ceea ce privește hotărârile pronunțate asupra fondului sau care evocă fondul, prin care judecătorul cauzei se pronunță asupra temeiniciei sau netemeiniciei pretențiilor formulate prin cererea de chemare în judecată, iar nu cu referire la cele prin care acțiunea introductivă de instanță este respinsă exclusiv pe considerente de procedură, prin soluționarea excepțiilor dirimante, al căror scop este de a împiedica instanța să intre în cercetarea fondului, tocmai prin faptul că fac inutilă antamarea unor aspecte substanțiale privitoare la dreptul pretins de reclamant.

15. Revizuirea vizează, așadar, remedierea procesuală a erorilor de judecată care au condus la stabilirea greșită a situației de fapt prin hotărârea atacată. De aceea, categoriile de hotărâri care pot fi supuse revizuirii sunt reprezentate, în principal, de hotărârile judecătorești prin care instanțele s-au pronunțat cu privire la caracterul fondat sau nefondat al cererii, și nu în baza unei excepții care, odată admisă, face de prisos analiza fondului. Cu titlu de excepție și pentru motivele limitativ prevăzute de alin. (2) al art. 509 din Codul de procedură civilă, pot face obiect al revizuirii și hotărârile care nu evocă fondul (a se vedea Decizia nr. 718 din 5 noiembrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 174 din 3 martie 2020, paragraful 18).

(...)

18. Referitor la pretinsa diferență de tratament juridic invocată de autoarea excepției, Curtea a reținut că nu este contrară principiului egalității instituirea unor reguli speciale, inclusiv în ceea ce privește căile de atac, cât timp ele asigură egalitatea juridică a cetățenilor în utilizarea lor (...). Or, această condiție este îndeplinită de reglementarea cuprinsă în textul de lege criticat, toate persoanele interesate având posibilitatea de a formula calea de atac a revizuirii împotriva

² Decizia nr. 23 din 16 februarie 2023 referitoare la excepția de neconstituționalitate a sintagmei „hotărâri pronunțate asupra fondului sau care evocă fondul” cuprinse în partea introductivă a art. 509 alin. (1) din Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial nr. 445 din 23 mai 2023.

hotărârilor pronunțate asupra fondului sau care evocă fondul, atâta vreme cât este incident unul dintre cazurile de revizuire enumerate de art. 509 din Codul de procedură civilă.”

Față de cele expuse mai sus, Curtea Constituțională a respins ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate invocată și a constatat că sintagma „hotărâri pronunțate asupra fondului sau care evocă fondul” cuprinsă în partea introductivă a art. 509 alin. (1) din Codul de procedură civilă este constituțională în raport cu criticile formulate.

În acest context, comisia de specialitate a reținut că, în ceea ce privește căile extraordinare de atac, în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului s-a evidențiat că revizuirea unei hotărâri judecătorești irevocabile poate interveni numai pentru un defect fundamental, care a devenit cunoscut numai după terminarea procesului, întrucât dacă acesta a fost sau devine cunoscut în cursul procesului, atunci părțile au obligația să se prevaleze de căile ordinare de atac.

Totodată, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat că reprezintă defect fundamental și care justifică revizuirea unei hotărâri intrată în puterea lucrului judecat, numai „circumstanțele nou descoperite”, iar nu „circumstanțele noi”. Circumstanțele care au legătură cu cazul, care existaseră în cursul procesului și nu fuseseră dezvăluite judecătorului, devenind cunoscute numai după terminarea procesului, sunt „nou descoperite”, în timp ce circumstanțele care privesc cazul, dar au luat naștere după proces, sunt „noi”. Curtea a reamintit în jurisprudența sa și că simplul fapt că pot exista două puncte de vedere asupra aceluiași subiect³ ori simpla divergență de păreri, nu va putea reprezenta un asemenea defect fundamental și nu justifică desființarea unei hotărâri judecătorești intrate în puterea lucrului judecat.

Cu referire la argumentele invocate în expunerea de motive a propunerii legislative în legătură cu respectarea dreptului de acces la justiție și a dreptului la un proces echitabil, Curtea Constituțională a reținut în mod constant în jurisprudența sa⁴ faptul că „*reglementările internaționale în materie nu impun accesul la totalitatea gradelor de jurisdicție sau la toate căile de atac prevăzute de legislațiile naționale, art. 13 din Convenție consacrand numai dreptul persoanei la un recurs efectiv în fața unei instanțe naționale, deci posibilitatea de a accede la un grad de jurisdicție (a se vedea Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 26 octombrie 2000, pronunțată în cauza Kudla împotriva Poloniei, paragraful 157). De asemenea, accesul liber la justiție nu are semnificația accesului la toate structurile judecătorești și la toate căile de atac prevăzute de lege*”.

De asemenea, soluția legislativă actuală potrivit căreia nu se poate exercita calea extraordinară de atac a revizuirii împotriva unei hotărâri pronunțate în calea de atac a recursului prin care nu se evocă fondul decât în anumite situații, limitativ enumerate, este justificată și din

³ Spre exemplu, cauza *Riabykh împotriva Rusiei*, cererea nr. 52854/99.

⁴ Cu titlu de exemplu, a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 297 din 18 iunie 2024, pct. 27.

perspectiva faptului că unul dintre elementele principiului preeminenței dreptului îl constituie securitatea raporturilor juridice, aceasta impunând ca soluția dată în mod definitiv oricărui litigiu de către instanțe să nu mai poată fi rediscutată.

Sintetizând argumentele prezentate anterior, s-a apreciat că, din perspectiva reglementării unor noi motive de revizuire împotriva hotărârilor pronunțate în recurs care nu evocă fondul, prin introducerea unui nou alineat în cuprinsul art. 509 din Codul de procedură civilă, deși reprezintă un aspect de oportunitate asupra căruia urmează a se pronunța autoritatea legiuitoare, este necesar a se avea în vedere atât jurisprudența Curții Constituționale, cât și a Curții Europene a Drepturilor Omului în materie, astfel cum a fost expusă anterior.

- Cu privire la aspectele de fond antamate de propunerea legislativă, comisia a apreciat că soluțiile legislative cuprinse în aceasta nu pot fi adoptate în forma propusă, întrucât vin în contradicție cu concepția actuală a Codului de procedură civilă în materia căilor de atac. În esență, prin propunerile formulate se urmărește reglementarea posibilității de a promova un „recurs la recurs”, prin rejudecarea cauzei în situația în care instanța de recurs ar fi realizat o aplicare greșită a dispozițiilor legale. Or, așa cum a reținut și Curtea Constituțională în jurisprudența sa, calea de atac a revizuirii este menită, în esență, să corecteze erorile de fapt.

În ceea ce privește propunerea de la litera a), conform căreia revizuirea va putea fi introdusă împotriva unei hotărâri judecătorești pronunțate în recurs care nu evocă fondul „atunci când cererea de recurs a fost respinsă ca inadmisibilă prin *aplicarea greșită* a dispozițiilor art. 489 alin. (2)⁵, referitoare la motivele de casare cu care a fost motivată de către recurent”, soluția legislativă nu este suficient de clar enunțată.

Astfel, din simpla lectură a acesteia nu reiese dacă „aplicarea greșită a dispozițiilor art. 489 alin. (2)” are în vedere situațiile în care se produce o eroare materială esențială, din categoria celor care au condus la soluționarea eronată a recursului în raport cu actele existente la dosar, caz în care ar deveni incident motivul de contestație în anulare reglementat la art. 503 alin. (2) pct. 2 din Codul de procedură civilă, ceea ce ar însemna un paralelism legislativ.

Or, dubla reglementare încalcă mai multe prevederi din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, cum ar fi art. 13 (privind integrarea proiectului în ansamblul legislației), art. 14 (privind unicitatea reglementării în materie), art. 15 (reglementări speciale și derogatorii), art. 16 (privind evitarea paralelismelor) și art.

⁵ În conformitate cu dispozițiile relevante din Codul de procedură civilă:

„Art. 489 - Sancțiunea nemotivării recursului

(1) Recursul este nul dacă nu a fost motivat în termenul legal, cu excepția cazului prevăzut la alin. (3).

(2) Aceași sancțiune intervine în cazul în care motivele invocate nu se încadrează în motivele de casare prevăzute la art. 488.

(3) Dacă legea nu dispune altfel, motivele de casare care sunt de ordine publică pot fi ridicate din oficiu de către instanță, chiar după împlinirea termenului de motivare a recursului, fie în procedura de filtrare, fie în ședință publică.”

17 (asanarea legislației), fapt ce ar ridica probleme de neconstituționalitate, întrucât legea este lipsită de claritate și predictibilitate, iar destinatarii nu pot adopta o conduită pe baza ei.

Pe de altă parte, dacă propunerea legislativă vizează doar potențialele „greșeli de judecată”, respectiv de calificare a motivelor invocate de recurent prin raportare la dispozițiile art. 488 din același cod, s-a apreciat că, prin acest caz de redeschidere a procedurii, s-ar ajunge în realitate la promovarea unui recurs mascat, ceea ce ar contraveni, așa cum s-a arătat anterior, regimului căilor de atac din sistemul de drept românesc.

Sub un ultim aspect, se observă că sancțiunea care intervine în ipoteza nemotivării recursului, respectiv atunci când motivele invocate nu se încadrează în motivele de casare prevăzute la art. 488 nu este inadmisibilitatea, cum se prevede în cuprinsul propunerii de la litera a), ci nulitatea.

Referitor la propunerea de la litera b), care ar deschide calea revizuirii „atunci când cererea de recurs a fost respinsă ca tardiv introdusă, în situația în care instanța a recalificat cererea de apel ca fiind cerere de recurs și a respins solicitarea apelantului de a declara sau motiva recursul, potrivit dispozițiilor art. 457 alin. (4) din Codul de procedură civilă⁶”, comisia a constatat că textul propus nu este suficient de clar, în condițiile în care este prevăzută posibilitatea formulării revizuirii în orice situație în care s-ar pronunța soluția tardivității, fără a se face distincție după cum dispozițiile art. 457 alin. (4) din Codul de procedură civilă sunt sau nu aplicabile (a se vedea considerentele Deciziei nr. 19/2016 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii).

De altfel, și în acest caz, calea de atac exercitată ar da naștere unei noi judecăți cu privire la aplicarea dispozițiilor în materia calificării cererii formulate și a termenului de introducere, ceea ce ar reprezenta, în esență, așa cum s-a subliniat mai sus, un recurs mascat, fapt care ar aduce atingere, în mod evident, principiului securității raporturilor juridice.

În ceea ce privește propunerea de la litera c), care ar deschide calea revizuirii „atunci când cererea de recurs a fost respinsă ca fiind formulată de o persoană fără calitate procesuală, prin aplicarea greșită a dispozițiilor art. 149 alin. (4) și ale art. 87 alin. (2) din Codul de procedură civilă”, comisia a apreciat că și aceasta este neclară, întrucât trimiterea la dispozițiile art. 149 alin. (4) nu este justificată de situația evocată în expunerea de motive.

Astfel, potrivit dispozițiilor art. 149 alin. (4) din Codul de procedură civilă, „în cazul în care cererea a fost comunicată, potrivit legii, prin fax sau prin poștă electronică, grefierul de ședință este ținut să întocmească din oficiu copii de pe cerere, pe cheltuiala părții care avea această

⁶ Potrivit dispozițiilor art. 457 alin. (4) din Codul de procedură civilă: „Atunci când instanța dispune recalificarea căii de atac, de la data pronunțării încheierii, pentru părțile prezente, sau de la data comunicării încheierii, pentru părțile care au lipsit, va curge un nou termen pentru declararea sau, după caz, motivarea căii de atac prevăzute de lege”.

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin.1 din Constituție, republicată)

obligatie (...)”, fără ca aceste prevederi legale să instituie vreo condiție cu privire la exercitarea dreptului de a formula recurs, personal sau prin mandatar, legal ori convențional.

Pentru considerentele expuse anterior, comisia de specialitate a apreciat că propunerea legislativă nu poate fi adoptată în această formă.

Cu deosebită considerație,

Secretarul general al Consiliului Superior al Magistraturii
Judecător Andreea Simona UZLĂU

Tel: (+40)21-311.69.32
Fax: (+40)21-311.69.37

Website: www.csm1909.ro
Email: legislatie@csm1909.ro

Calea Plevnei nr. 141B, sector 6,
cod poștal 060011